

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 6 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Аминов Хамидулла Абдирахимович -</i> БОБУР ДАВРИДАГИ САМАРҚАНД ШАЙХУЛИСЛОМИ	9-14
<i>Неъматов Рустам Абдуваид ўғли</i> ИЛК ЎРТА АСРЛАРДА ХОРАЗМДА КЕЧГАН ЭТНОМАДАНИЙ ЖАРАЁНЛАР	15-23
<i>Raxmanov Zafar Adilovich, Aloxunov Alisher Ahmadjonovich</i> FARG'ONA VODIYSI ARXEOLOGIK YODGORLIK LARI JOYLASHUV QONUNIYATLARI: TAHLIL VA MULOHAZALAR	23-32
<i>Мансуров Музаффаржон</i> СОВЕТ ИТТИФОҚИ ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА МАДАНИЙ ТУРИЗМНИНГ ТУРИЗМ ИНДУСТРИЯСИДАГИ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ	32-42
<i>Mirsoatova Sayyora Turg'unovna, Muhsiddinov Ahrorbek Mamurovich</i> FARG'ONA MEZOLIT VA NEOLIT DAVRI JAMOALARINI O'ZARO MADANIY ALOQALARI XUSUSIDA	43-48

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Kurpayanidi Konstantin Ivanovich</i> COVID-19 PANDEMIYASI OQIBATLARINI BARTARAF ETISH SHAROITIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH MASALALARI	49-55
<i>Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li</i> КОМПАНИЯЛАР САМАРАЛИ БОШҚАРУВ ТИЗИМИДА ИЧКИ НАЗОРАТНИНГ О'РНИ	56-65
<i>Абдуллаева Зульфия Иззатовна</i> ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ПОВЕДЕНИЕ КЛИЕНТОВ ГОСТИНИЦ	66-74
<i>Алимова Муниса Юлчиевна</i> ҚИШЛОҚ АҲОЛИСИ ТУРМУШ ДАРАЖАСИГА ТАЪСИР ЭТУВЧИ ОМИЛЛАР ТАСНИФИ	75-80
<i>Абдиева Наргиза Шухратовна</i> ИЧКИ АУДИТДА ФИРИБГАРЛИК РИСКНИ АНИҚЛАШ ВА БАҲОЛАШ	81-91
<i>Тўхтасинова Дилдора Раҳмонбердиевна, Ахунова Маърифат Хакимовна</i> ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ҲАЁТ	92-97
<i>Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li</i> BOZOR ISLOHOTLARI SHAROITIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	98-103
<i>Савинова Галина Анатольевна</i> ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ЧЕРТЫ МСФО И НСБУ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОСТАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	104-108
<i>Qodirov Sardorbek Isroiljon o'g'li</i> QURILISH SANOATI KORXONALARI FAOLIYATINI RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH MASALALARI	109-114

Урдушев Хамракул, Мавлянов Мажид, Эшанкулов Сирожиддин, Розиева Гулхаё
 АГРОКЛАСТЕРЛАР ВА УЛАРНИНГ РИВОЖЛАНИШИДА РАҚАМЛИ
 ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ЎРНИ 115-125

Худаярова Хуршида Абдуназаровна
 ЎЗБЕКИСТОНДА ИННОВАЦИОН БАНК ХИЗМАТЛАРИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ МУАММОЛАРИ
 ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ 126-132

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Бойдадаев Абдуррохмон Толибжон ўғли
 РЕНЕССАНС ДАВРИДА ПАНТЕИСТИК ҚАРАШЛАРНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ..... 133-141

Аликулов Хусниддин Акбарович
 ҲОЗИРГИ ДАВРДА ГЛОБАЛ ЭКОЛОГИК ХАВФ-ХАТАР ВА НАНОТЕХНОЛОГИЯЛАР .142-151

Саидова Камола Усканбаевна
 РЕНЕССАНС ДАВРИ САНЪАТИ – ЖАҲОН МАДАНИЯТИ АЖРАЛМАС ҚИСМИ
 СИФАТИДА 152-156

Shirinov Anvar Qanoatovich
 MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTI SOHASIDAGI STRATEGIYALARNING IJTIMOYIY-
 FALSAFIY TAHLILI 157-162

Хасанов Бобуржон Хакимович
 ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДА ОММАВИЙ НОРОЗИЛИК ҲАРАКАТЛАРИНИ ОЛДИНИ
 ОЛИШНИНГ ҲОЖИВИЙ-МАҲКУРАВИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ 163-167

Xodjayeva Fotima Nabixonovna
 AHMAD G'AZZOLIYNING "SAVONIH" ASARI HAQIDA QISQACHA TASNIF168-172

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Rustamova Shaxnoza Abduraximovna
 MATN, TARJIMA TURLARI VA TARJIMADA TARJIMON MAHORATINING O'RNI 173-180

Abdulloyeva Kamola Mirxon qizi
 MUALLIF DISKURSIV SHAXSI TUSHUNCHASI, STRUKTURASI VA RIVOJLANISH
 TENDENSIYALARI 181-191

Turg'unova Fazilat Rustam qizi
 PRAGMALINGVISTIKA NUQTAI NAZARIDAN SARLAVHA FUNKTSIYALARI 192-197

Saidov O'lmas Raxmatovich
 O'ZBEK TILI ISH YURITISH TERMINLARINING ETIMOLOGIK TAVSIFI 198-206

Xuramova Dildora Rahkmonkulovna, Axmedova Firuza Asrorovna
 O'ZBEKISTONDA TARJIMONLARNING TARJIMA USLUBINI BERILISHI XUSUSIDA 207-213

Ataboyev Isroiljon Mirza o'g'li
 MADANIYATLARARO SIYOSIY MAKONDA TAJOVUZKOR SALOHİYATGA EGA NUTQ
 TA'SIRINING USULLARI 214-219

Murodova Nilufar Karomatovna
BLOGGERLIK FAOLIYATIDA MAHORAT MASALALARI 220-224

Ochilova Hilola Husan qizi
XITOIY TILIDA NOMINALIZATSIYA HODISASI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR 225-229

Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o'g'li
NEMIS TILIGA CHET TILIDAN O'ZLASHAGAN SO'ZLARNING STRUKTURAL-SEMANTIK
TADQIQI 230-238

Yakubova Nilufar Egamberganovna
"MULLO NASRIDIN" – TURKIY MATBUOT TARIXIDA MUHIM HODISA 239-245

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Абдуллаева Маликабону Эркин қизи
ХАЛҚ ТАЪЛИМИДА МАЪМУРИЙ БОШҚАРУВ ВА МЕХНАТ МУНОСАБАТЛАРИ БИЛАН
БОҒЛИҚ КОРРУПЦИЯВИЙ ОМИЛЛАР ТАҲЛИЛИ 246-256

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Jumayev Rustam G'aniyevich
IJTIMOIY-GUMANITAR VA MUTAXASSISLIK FANLARNI INNOVATSION PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH ORQALI TALABALARDA FUQAROLIK POZITSIYASINI
TAKOMILLASHTIRISH 257-263

Бозорова Муслима
ЭТНОПЕДАГОГИКА ТАЛАБА-ЁШЛАРДА ЎЗБЕКОНА МИЛЛИЙ ЎЗИГА ХОСЛИКНИ
ШАКЛЛАНТИРИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА 264-270

Samadova Sarvinoz Samad qizi
YOSHLARNI BAG'RIKENGLIK RUHIDA TARBIYALASHGA DOIR KOMPETENSIYALAR.... 271-275

Жўраев Воҳид Тожимаматович
РАҚАМЛАШТИРИШ ШАРОИТИДА ЗАМОНАВИЙ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА ТАЪЛИМ
МУАССАСАСИНИ БОШҚАРИШ 276-288

Бозорова Назокаат
ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИГА ОИД МАҲАЛЛИЙ МУЗЕЙ МАТЕРИАЛЛАРИ
ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ТАРБИЯВИЙ-ТАДҚИҚОТ ФАОЛИЯТИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВОСИТАСИ
СИФАТИДА 289-295

Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li
МАКТАВ О'QUVCHILARINI HUQUQIY TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISH TEKNOLOGIYALARI
BORASIDA EKSPERIMENT ISHLARINI TASHKIL ETISH VA NATIJALAR TAHLILI 296-301

Sharipova Sitara Xaydarovna
OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUAMMOLI TA'LIMDAN
FOYDALANISH 302-307

Isag'aliyeva Sadafxon Muxammadaminovna
BIOLOGIYA O'QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INTERFAOL USULLARNI
QO'LLASH 308-312

<i>Umarov Abdusamat Abdumalikovich, Xojimurodova Mahliyoхon Kenjavoy qizi</i> OILA VA NIKOH SHAROITIDA AYOLLAR SPORTINING MUAMMOLARI	313-317
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna</i> LOYIHAGA ASOSLANGAN O'QITISH TEXNOLOGIYASINING MOHIYATI VA MAZMUNI...318-325	
<i>Ro'ziev Rustam Ro'zimurodovich</i> YONG'IN XAVFSIZLIGI MADANIYATI–ODDIYLIKDAN KOMILLIK SARI	326-330
<i>Акрамов Баходир</i> МАЛАКАЛИ ДАРВОЗАБОНЛАРНИ ЎЙИН ДАВОМИДА БАЖАРИЛАДИГАН ТЕХНИК- ТАКТИК ҲАРАКАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ	331-336
<i>Anvarjonov Ahrorjon Ahadjon o'g'li</i> BO'LAJAK TARIXCHILARDA TARIX FALSAFASI VA UNING ZAMONAVIY KONSEPSIYALARIGA DOIR BILIMLARNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	337-342
<i>Umarov Bekzod Azizovich</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA PEDAGOGLARNING PROFESSIONAL KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI	343-349
<i>Бекимбетова Дильфуза Оралбаевна</i> РАЗВИТИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА И ГОСУДАРСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	350-356

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Qodirov Sardorbek Isroiljon o'g'li
Farg'ona politexnika isntituti
tayanch doktoranti

QURILISH SANOATI KORXONALARI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimizda raqamli iqtisodiyot tarmoqlarini yanada rivojlantirishning dolzarbliigi asosiy masala sifatida qaralgan. Qurilish sanoat korxonalarini raqamlashtirishning o'ziga xos xususiyatlari, korxonalar faoliyatini samarali tashkil etishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati o'rganilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida qurilish sanoatining ishlab chiqarish ko'rsatkichlari hamda ushbu ko'rsatkichlarga erishishda tarmoqni raqamlashtirish xususiyatlari, tahlil qilingan. O'zbekistonda mazkur tarmoqni raqamlashtirish yo'nalishlari xususida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: qurilish sanoati; iqtisodiy rivojlanish; raqamli iqtisodiyot; axborot texnologiyalari; raqamlashtirish; raqobatbardoshlik; qurilish mahsulotlari; biznes; texnopark; tadbirkorlik; startup.

Кодиров Сардорбек Исроилжон угли
Базовый докторант Ферганского
политехнического института

ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. В данной статье в качестве основного вопроса рассматривается актуальность дальнейшего развития отраслей цифровой экономики в нашей стране. Изучены особенности цифровизации предприятий строительной отрасли, значение цифровых технологий в эффективной организации деятельности предприятия. Также были проанализированы производственные показатели строительной отрасли в Республике Узбекистан и особенности цифровизации отрасли в достижении этих показателей. В Узбекистане продуманы направления цифровизации этой сети.

Ключевые слова: Строительная отрасль; экономическое развитие; цифровая экономика; информационные технологии; цифровизация; конкурентоспособность; строительная продукция; бизнес; технопарк; предпринимательство; стартап.

Kodirov Sardorbek Isroiljon ugli
Ferghana Polytechnic Institute
Doctorate Student

ISSUES OF DEVELOPMENT OF THE ACTIVITIES OF ENTERPRISES OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY ON THE BASIS OF DIGITAL TECHNOLOGIES

Abstract. In this article, the relevance of the further development of the branches of the digital economy in our country is considered as the main issue. The peculiarities of the digitization of construction industrial enterprises, the importance of digital technologies in the effective organization of the activities of the enterprise are studied. Also, the production indicators of the construction industry in the Republic of Uzbekistan, as well as

the features of digitization of the network in achieving these indicators, were analyzed. In Uzbekistan, the directions of digitization of this network are considered.

Keywords: Construction industry; economic development; digital economy; Information Technology; digitization; competitiveness; Construction Products; business; Technopark; entrepreneurship; startup.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I6Y2023N14>

Kirish. Dunyo mamlakatlarida amal qilayotgan jadal iqtisodiy munosabatlari rivojlanishining bugungi sharoitida qurilish sanoati tarmoqlari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanishni joriy etish orqali ishlab chiqarish sanoatida sezilarli samara olish mumkin. Faoliyatni raqamlashtirish - ishlab chiqarish jarayonining barcha sohalarida xususan, faoliyat samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirishda, boshqaruv jarayonida to'g'ri qaror qabul qilishda, hamda bugungi raqobat muhitida raqobatbardosh mahsulotlar yaratilishida katta ahamiyatga ega hisoblanadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar inson faoliyati va iqtisodiyotning barcha asosiy sohalariga faol kirib borishi jadal sur'atlarda davom etmoqda. Ushbu jarayonning hozirgi bosqichi "raqamli transformatsiya" ta'rifini oldi. Bu esa raqamli texnologiyalar yordamida butunlay yangi sifat bilan ajralib turadigan mahsulotlar ishlab chiqarilishiga asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Iqtisodiyoti jadal ishlayotgan davlatlar globallashtirish jarayonini, jamiyatda innovatsion hamda raqamli texnologiyalarning o'zgarish tendensiyalarini hisobga olgan holda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo'lida tizimli harakatni boshladilar.

Ushbu tadqiqotning maqsadi raqamli iqtisodiyot va uning O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy jarayonlarni rivojlantirishdagi rolini o'rganishdan iborat bo'lib, raqamli iqtisodiyot dasturini tushunish, uni turli xorijiy davlatlar misolida ko'rib chiqish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning oqilona usullarini o'rganishdan iborat.

O'zbekistonda iqtisodiyotni qurilish sanoati korxonalarini faoliyatini raqamlashtirish strategik ahamiyatga ega bo'lgan masala hisoblanib, O'zbekistonda yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari kundan kunga rivojlanib boribmoqda. Ushbu raqamli texnologiyalardan qurilish sanoati korxonalarini faoliyatida ishlab chiqarish jarayonida va butun jamiyat hayotida keng foydalanilmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi davlatning kichik va o'rta biznes sohasidagi rivojlanishiga ta'sir qilishi, uning qor to'pi ta'siriga ega ekanligi, chunki u bir tomondan iste'molchilarning xohish-istaklari va xatti-harakatlarini o'zgartirib, boshqa tomondan esa, band bo'lgan inson resurslarining malakasiga ta'sir qilishi haqida M.A.Derkho, S.A. Gritsenko, D.S.Vilver, T.I.Sereda, va N.V.Fominalar ko'plab tadqiqotlar olib borishgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotimizdagi ulushi, raqamlashtirishga jalb etilayotgan investitsiyalar hajmi, mamlakatimizda raqamli mahsulotlar klassifikatsiyasi va eksport-import jarayonlari tahlil qilingan. Makroiqtisodiy, statistik va tahliliy yondashuvlar yordamida raqamli iqtisodiyotni joriy etishning ustuvor yo'nalishlarini o'rganilgan hamda, raqamli iqtisodiyot davlat siyosatini amalga oshirish samaradorligini tahlil qilingan.

Tahlil va natijalar. O'zbekiston iqtisodiyoti so'nggi o'n yillikda amalga oshirilgan tub islohotlar natijasida qurilish sanoati asta-sekin jahon iqtisodiyotining yetakchi tarmog'ining bir qismiga aylanmoqda. Ushbu jarayonda esa jamiyat rivojlanishining asosiy xususiyatlaridan biri

qurilish sanoati faoliyatida raqamli texnologiyalarni joriy etish muhim sanaladi. Qurilish sanoati faoliyatida axborot texnologiyalari va telekommunikatsiyalar sohasidagi yutuqlar bilan bog'liq bo'lib raqamli rivojlanish va AKT uskunalari bilan jihozlanganlik, internet tarmog'ining mavjudligi, dasturiy ta'minot bilan ta'minlanganlik, hodimlar malakasi kabi omillarga bog'liq bo'ladi.

So'nggi yillarda qurilish materiallari sanoatini rivojlantirish, sohaga investitsiyalar jalb qilish, mahsulotlarni mahalliyashtirish orqali ularning importini optimallashtirishga alohida e'tibor berilmoqda.

Jumladan, tahlillarga e'tibor qaratadigan bo'lsak, 2016 yilda 6,8 trln so'mlik qurilish materiallari ishlab chiqarilgan bo'lsa, islohotlar amalga oshirilishi natijasida o'tgan yilda bu ko'rsatkich 22 trln so'mni, joriy yil yakuni bilan esa 24,2 trln so'mni tashkil etadi.

Xususan, 2021 yil yakuni bilan:

- Sement ishlab chiqarish – 15,4 mln tonna (2016 yilga nisbatan 1,8 baravar);
- qurilish oynasi – 28 mln kv metr (2,2 baravar);
- gipsokarton – 68 mln kv metr (2,3 baravar);
- quruq aralashmalar – 800 ming tonna (4,4 baravar);
- keramik plitka – 22 mln kv metr (2,3 baravar);
- gulqog'oz – 2,6 mln o'ram (115 baravar);
- gazobeton – 1,4 mln kub metr (2019 yilga nisbatan 4 baravar)ga yetkaziladi[1].

Hozirgi vaqtda qurilishda sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari o'rganilmoqdadronlardan foydalanish va bulutli texnologiyalar orqali ma'lumotlarni uzatish va tahlil qilish jarayonini birlashtirgan yangi qurilish ishlarini nazorat qilish xizmati allaqachon yaratilgan.

Yuqoridagi zaruriyatdan kelib chiqib mamlakatimizda 2022-2026 yillarda sohada amalga oshiriladigan ustuvor vazifalar belgilab olingan. Xususan;

“Hududlarning sanoat salohiyatini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi qabul qilgan 6244-sonli Farmoniga asosan qurilish materiallari tarmog'ini boshqarishning mutlaqo yangi tizimi joriy etildi.

Raqamli iqtisodiyotning ushbu ustuvor yo'nalishlarini amalga oshirishda ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish, avtomatlashtirish hamda axborotlashtirishni zaruriyatini tug'diradi.

Sanoatda raqamlashtirish, avtomatlashtirish va axborotlashtirish jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari esa quyidagi jadvalda keltirilgan[2].

1-jadval

Qurilish sanoati faoliyatida raqamlashtirish va avtomatlashtirish jarayonlarini xarakterlovchi xususiyatlar

Xususiyatlar nomi	Raqamlashtirish	Avtomatlashtirish va axborotlashtirish
Qamrov ko'lam	“Elektron platforma”ni yaratish orqali sanoat korxonasi barcha funksional tarkibiy tizimlarini birlashtiradi	Texnologik, ishlab chiqarish jarayonlari, axborot bazasi, hujjat aylanishi, boshqaruv jarayonining alohida bosqichlarini o'zida aks ettiradi
Axborotni qayta ishlash va uzatish	Barcha axborotlar bitta bazaga kiradi, unga barcha xodimlar o'zlarining vakolatlari doirasida turli geografik hududdan kirish imkonini beruvchi manzili mavjud	Axborotlar turli-xil bo'lib, ular aniq tarkibiy tuzilmalarga yuboriladi va umumlashtiriladi

Inson omilining ta'siri darajasi	Sun'iy intellekt texnologiyalarining kirib kelishi natijasida inson omili kamayadi	Ma'lum bir shaxs axborot makonida qatnashadi, rahbar barcha boshqaruv qarorlarini qabul qiladi
Taqdim etilgan axborotlarni vaqtincha qamrab olish	Har qanday axborotni aniq vaqtda olish, shuningdek jarayonlarni prognozlash hamda voqealar ketma-ketligini yozish imkonini beradi	Amaldagi jarayonlar haqida axborot beradi, ma'lum muddat davomida ularni to'playdi va qayta ishlaydi
Axborot texnologiyalariga tobeklik darajasi	Raqamli texnologiyalarni joriy etmay turib, korxonaning to'liq faoliyatining yuritilishi deyarli mumkin emas	Axborot tizimlarining vaqtincha ishlamay qolishi holati korxonada faoliyatini to'xtatishga olib kelmaydi

Qurilish sanoati faoliyatida samarali raqamlashtirish tegishli korporativ madaniyatni talab qiladi, bu umuman kompaniyani "raqamli" qiladi, uning samaradorligi, mahsuldorligi va faoliyatning o'sish potentsialini ta'minlaydi. Bu esa bugungi kundagi raqobatdoshlikda ustunlikka erishish uchun asos bo'lib xizmat qiladi[4].

Qurilish sanoatida raqamlashtirish natijasida ish joylarini qisqartirish, inson omilining boshqaruvga ta'sirini minimallashtirish va raqamli ma'lumotlarga asoslangan qarorlarni qabul qilish bilan bog'liq tashvishlar raqamlashtirish bilan bog'liq. Ushbu fikrlar ma'lum darajada oqlanadi, chunki kognitiv xatolar insonga xosdir va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish yanada oqilona va biznes uchun samaraliroq xisoblanadi. Biroq, raqamlashtirish odatdagi operatsiyalarni qisqartirishga imkon beradi, ijodiy yechimlar uchun yetarli darajada vaqt ajratadi.

Qurilish sanoatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, maqola mualliflari qo'llab-quvvatlash uchun pilot dasturni ishlab chiqishda ko'rib chiqishni eng maqbul deb bilishadi turli raqamli texnologiyalarni avtomatlashtirish va raqamlashtirish, ularni amalga oshirish "mehnat unumdorligi va bandlikni qo'llab-quvvatlash" milliy loyihasining maqsadi, ko'rsatkichlari va natijalariga erishishga imkon beradi.

2-jadval

Raqamlashtirish dastur doirasida qurilish sanoati korxonalarida amalga oshirish uchun tavsiya etilgan raqamli texnologiyalar¹

Texnologiya nomi	Texnologiya tavsifi	Maqsad, vazifalar va natija	Korxonada turi
Raqamli dizayn va modellashtirish	Texnologiyalar va dasturlar to'plami obyektlarni ishlab chiqish jarayonini avtomatlashtirish va mahsulotning 3D modelini loyihalash.	Barcha raqamli parametrlarni bog'lashga imkon beradi kelajakdagi obyekt va uning ko'p o'lchovli modelida modellashtirish tashkiliy, texnik va boshqa o'zgarishlar	Dizayn va muhandislik kompaniyalari, qurilish kompaniyalari, rivojlanish kompaniyalari

Shunday qilib, turli xil raqamli texnologiyalar qurilish sanoati korxonalarida uchun turli xil foyda keltiradi va ularni asoslashda amalga oshirish xarajatlari samaradorligini baholash masalasi paydo bo'ladi.

Raqamli texnologiyalar, ma'lumotlarni izlash, sun'iy intellekt (AI), bashoratli texnik xizmat ko'rsatish va ma'lumotlarga asoslangan jarayonlarni boshqarishgacha bo'lgan barcha ko'rinishlarida qurilish sanoatini o'zgartirishi mumkin. Bu jamiyatdagi muhim o'zgarishlarni,

¹ Muallif tomonidan tayyorlangan.

masalan, shaffoflikni ta'minlash va iqtisodiyotdagi molekullarni ishlab chiqarishdan tortib to qayta ishlashgacha, qayta ishlatishgacha kuzatib borish uchun blockchain va boshqa taqsimlangan registr texnologiyalarini joriy etish orqali rag'batlantirishi mumkin.

O'z navbatida tarmoqni raqamlashtirish bir nechta texnologik bloklar guruhini talab etadi. (3-jadval)

3-jadval

Iqtisodiyotni raqamlashtirishda talab qilinadigan texnologik bloklar to'plami¹

Raqamlashtirishning texnologik bloklari	Xususiyati
Internet resurslari	Internet resurslari barcha domen nomlari, elektron manzillar, yagona resurs manbalari (URL) va boshqa onlayn resurslarni bildiradi
Big data	kengaytiriladigan dasturiy vositalar tomonidan samarali ishlov beriladigan katta hajmdagi va juda xilma-xillikda tuzilgan ma'lumotlar bazasi
Yangi materiallar	mahsulotni ishlab chiqarishda yangi xom ashyo materiallarni o'z ichiga oladi.
Bulutli texnologiyalar	Internet-foydalanuvchiga Internet-xizmat sifatida kompyuter resurslari taqdim etiladigan ma'lumotlarni qayta ishlash texnologiyalari.
Ochiq manbalar	foydalanuvchilar yoki boshqa ishlab chiquvchilar foydalanishi yoki o'zgartirish uchun taqdim etilgan har qanday dasturiy ta'minot bo'lib, ommaviy, ochiq hamkorlik sifatida ishlab chiqilgan va jamoatchilikka erkin taqdim etiladigan kompyuter dasturlaridan iborat bo'ladi.
Sun'iy intellekt	axborotni idrok etish, sintez qilish va chiqarish- mashinalar tomonidan namoyish etiladi

Raqamli texnologiyalar barqaror rivojlanishning barcha jabhalarini uyg'unlashtiradigan, ma'lumotlaridan tortib ishlab chiqarishni rejalashtirish hamda materiallar va energiyaning maqbul oqimlarini tashkil etishga qadar bo'lgan qurilish ishlab chiqarishni kompleks boshqarishga yordam beradi[3].

Raqamli transformatsiyada turli xil zamonaviy texnologiyalar yordamida tegishli raqamli asosda platforma kerak. Raqamli platforma ostida raqamli ma'lumotlar modellar va vositalar, axborot va texnologik jihatdan birlashtirilgan avtomatlashtirilgan to'plam o'zaro mujassamlashadi. Qurilish sanoati korxonalari faoliyatini raqamli shaklga almashishi uchun korxonaning raqamli transformatsiyasi zamonaviy ilg'or axborot texnologiyalari va ulardan foydalanish ko'lamini oshirish zarurdir.

Xulosa va takliflar. Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, qurilish sanoati mamlakatimiz iqtisodiyotining ishlab chiqarish sektoridagi eng muhim tarmoqlaridan sanaladi.

Shuningdek, o'ziga xos murakkab texnologik jarayonlarni mujassamlashtirgan sanoat bo'lib, uni zamonaviy ilg'or raqamli texnologiyalarni tadbqiq etmasdan turib rivojlantirish mumkin emas.

Qurilish sanoatida inson omili natijasida kelib chiqqan xatoning qiymati nihoyatda yuqori bo'lib, raqamlashtirish orqali bu qiymatni minimallashtirish mumkin.

¹Muallif ishlanmasi.

Mahalliy qurilish mahsulotlarning dunyo maydonida raqobatbardoshligini ta'minlash zarurati barcha ishlab chiqarish, texnologik hamda biznes jarayonlariga innovatsion raqamli texnologiyalarni joriy etishni talab etadi.

Bizningcha, qurilish sanoatini yangi sharoitlarda rivojlantirishni strategik qayta qurish maqsadida O'zbekiston iqtisodiyotini isloh qilishning uzoq muddatli ustuvor yo'nalishlarni belgilab olish zarur hisoblanadi. Texnologik transformatsiya bu organik sintez va nanotexnologiyalarni qamrab olgan mahalliy xom ashyo resurslaridan tayyor mahsulotlarni yaratish uchun yangi quvvatlar asosida yangi qiymatlar zanjirini hosil qilish, shuningdek, xom ashyo (tabiiy gaz, sanoat tuzlari) eksporti ulushini bosqichma-bosqich qisqartirish lozim.

Адабиётлар/Литература/Reference:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF6079-sonli farmoni.
2. Kulyasova, E. V., & Vdovenko, Z. V. (2019). Digitalization of industrial enterprises: opportunities and threats of new reality. *Uchenye zapiski*, 18(3), 98-110.
3. Okrepilov VV, Ivanova GN, Monstskix IV (2017). Raqamli iqtisodiyot: muammolar va istiqbollar. *Shimoli-g'arbiy iqtisodiyot: muammolar va rivojlanish istiqbollari*, 3-4 (56-57), 5-28.
4. Qurbonov T.K. (2018). Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va yangi texnologik yo'nalish iqtisodiyoti dasturi. *Zamonaviy jamiyat rivojlanishining dolzarb masalalari*, 126-132.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi rasmiy sayti - www.stat.uz.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).